

تدوین راهبردهای کلان جنگ ترکیبی

فتح‌الله کلانتری^۱

تاریخ پذیرش: ۹۵/۵/۲۶

تاریخ دریافت: ۹۵/۳/۱۷

چکیده

جنگ ترکیبی در جبهه مقاومت (عراق، سوریه، یمن) در حال اجرا می‌باشد، چهار سناریوی «جنگ فرسایشی، جنگ خارج از واپایش (کنترل) و سپس در واپایش محدود، جنگ بی‌قاعده و سیال، جنگ واپایش از راه دور و نزدیک» برای جنگ‌های ترکیبی بیان شده است. با توجه به این سناریوها، الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران «دومینویی»، پیش‌بینی شده که روش مقابله با آن جنگ مقاومت است. هدف اصلی این مقاله، تدوین راهبردهای کلان جنگ ترکیبی (هیبریدی) می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش ۴۱ نفر است که به روش زمینه‌ای موردی انجام گردیده و از نوع توسعه‌ای-کاربردی می‌باشد. روش گردآوری اطلاعات میدانی و کتابخانه‌ای بوده و با استفاده از داده‌ها آماری، تحلیل شده است. پس از انجام بررسی‌ها تعداد ۱۰ مورد قوت، ۸ مورد ضعف، ۵ مورد فرصت و ۵ مورد تهدید به دست آمد. تخصیص منابع با استفاده از قوت‌ها و فرصت‌ها به‌منظور مرتفع نمودن تهدیدها و ضعف‌های موجود انجام شده است. بر اساس موقعیت راهبردی به‌دست آمده، وضعیت نیروهای مسلح ج.ا.ایران در جنگ آینده در مسیر تهاجم خفیف قرار گرفته است. بر اساس الگوی SWOT تعداد چهار راهبرد کلان ارائه گردیده که پس از تلفیق آن با هفت ویژگی راهبردی، بنیادی و مهم جنگ ترکیبی، در نهایت ۱۱ پیشنهاد مناسب ارائه شده است.

واژگان کلیدی: تهدید، جنگ آینده، جنگ ترکیبی، راهبرد، مقاومت.

۱. دانش‌آموخته دکترای علوم دفاعی راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی و پژوهشگر جنگ آینده، ff.ka@chmail.ir

۱. کلیات

خداوند متعال در قرآن کریم در باب اقتدار دفاعی می‌فرماید: شما (نیروهای مسلح) در مقام مبارزه با آن کافران خود را مهیا کنید و تا آن حد که بتوانید از آذوقه و تسلیحات و آلات جنگی و اسبان سواری برای تحدید و تخویف دشمنان خدا و دشمنان خوتان کاملاً فراهم سازید و بر قوم دیگر که شما بر دشمنی آنان مطلع نیستید و خدا بر مکر و دشمنی آنها آگاه است نیز مهیا باشید (سوره الانفال، آیه ۶۰). بهانه‌جویی‌های استکبار جهانی و مداخله در امور سایر کشورها بیانگر آن است که ج.ا.ایران همچنان مورد علاقه قدرت‌های برتر بوده و احتمال وقوع جنگ علیه کشورمان بیشتر از سایر کشورها متصور می‌باشد. موقعیت بی‌بدیل ژئوپلیتیکی^۱ و ژئواستراتژی^۲ ج.ا.ایران با محوریت جهان اسلام، ج.ا.ایران را به بازیگر فعال منطقه‌ای و بین‌المللی تبدیل نموده است؛ به همین دلیل ج.ا.ایران همواره توسط کشورهای سلطه‌طلب تهدید می‌شود؛ بنابراین تدوین راهبردهای جنگ ترکیبی جهت مقابله با تهدیدات متنوع و چندوجهی^۳ دشمن امری ضروری و مهم است.

۱-۱. بیان مسئله

با وجود تلاش‌های انجام شده در راستای کسب آمادگی برای جنگ احتمالی آینده، تحقیق جامع و کاملی در مورد تدوین و تلفیق راهبردها انجام نشده است، از سویی تاکنون تعریف جامع و واحدی از جنگ ترکیبی و جنگ آینده بیان نشده است، اما در ارتباط با ویژگی‌های آن، تقسیم‌بندی‌های متفاوتی از دیدگاه‌های مختلف بیان گردیده است، در این تقسیم‌بندی‌ها به شرایط و مقتضیات بومی توجهی نشده و بر اساس مبانی و ادبیات غرب می‌باشد، به همین دلیل راهبردهای کلان جنگ ترکیبی به خوبی تبیین

1. Geopolitics
2. Geostrategic
3. Multidimensional Threats

نشده است؛ از این رو آنچه ذهن محقق را معطوف نموده این است که ابتدا سناریوهای جنگ ترکیبی را در جبهه مقاومت بیان نماید و سپس با توجه به آن، الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران را متناسب با شرایط بومی و منطقه‌ای پیش‌بینی نماید. به همین دلیل مسئله اصلی این تحقیق فقدان راهبردهای کلان و سناریوهای جنگ‌های ترکیبی و ابهام در الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران می‌باشد.

۱-۲. اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق

۱-۲-۱. اهمیت

با استفاده از سناریوهای جنگ ترکیبی موجود در جبهه مقاومت می‌توان الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران را پیش‌بینی نمود، بنابراین عوامل ایجابی که باعث اهمیت این تحقیق شده «هماهنگی موثر بین سیاستمداران و نظامیان در هم‌افزایی مؤلفه‌های قدرت ملی برای دفاع در جنگ آینده» و «تصویرسازی مناسب از چگونگی، ماهیت و ویژگی‌های جنگ احتمالی آینده» است.

۱-۲-۲. ضرورت

در رابطه با ضرورت اجرای این تحقیق باید گفت که عدم انجام این تحقیق «باعث ایجاد غافلگیری راهبردی و بروز بحران در جنگ احتمالی آینده خواهد شد»، «فرماندهی و مدیریت صحنه عملیات با نقصان روبه‌رو می‌شود»، «چرخه پاسخ به نیازهای دفاعی کشور دچار آسیب جدی می‌گردد» و «باعث غافلگیری راهبردی نیروهای مسلح و نظام از سناریوهای جنگ آینده می‌گردد».

۱-۳. هدف‌های تحقیق

۱-۳-۱. هدف اصلی

هدف اصلی این تحقیق، تدوین راهبردهای کلان جنگ ترکیبی (هیبریدی) است.

۲-۳-۱. هدف‌های فرعی

- (۱) تدوین راهبردها و ویژگی‌های بنیادی کلان جنگ ترکیبی،
- (۲) تبیین مطلوبیت و اولویت‌بندی راهبردهای کلان جنگ ترکیبی،
- (۳) تبیین سناریوهای جنگ ترکیبی.

۴-۱. پیشینه تحقیق

پس از مراجعه به مراکز پژوهشی و تحقیقاتی، پیشینه‌های یافت شده عبارتند از:

- (۱) مقاله «واکاوی راهبرد نظامی آمریکا در جنگ‌های حال و آینده» (کلاتری، ۱۳۹۴: ۲۶)،
- (۲) مقاله «واکاوی الگوهای حاکم بر جنگ آینده و مقایسه آن با جنگ هشت ساله و جنگ‌های اخیر» (رشید و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰).

در پیشینه‌های یافت‌شده جنگ ترکیبی و جنگ آینده و ویژگی‌های آنها به شکل بومی تعریف نشده و سناریوهای جنگ ترکیبی و الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران بیان نشده است. در این مقاله افزون بر تدوین راهبردهای جنگ ترکیبی، سناریوهای جنگ ترکیبی جبهه مقاومت بیان گردیده و الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران پیش‌بینی شده است.

۵-۱. پرسش‌های تحقیق

۱-۵-۱. پرسش اصلی

راهبردهای کلان جنگ ترکیبی چیست؟

۲-۵-۱. پرسش‌های فرعی

- (۱) راهبردها و ویژگی‌های بنیادی کلان جنگ ترکیبی کدامند؟
- (۲) مطلوبیت و اولویت‌بندی راهبردهای کلان جنگ ترکیبی چگونه است؟
- (۳) سناریوهای جنگ ترکیبی کدامند؟

۱-۶. روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق به روش زمینه‌ای موردی انجام شده است. در رویکرد کمی از روش‌های زمینه‌یابی (پیمایش) و عوامل توصیفی استفاده شده است. نتایج پژوهش، کاربردی و تصمیم‌گرا می‌باشد و می‌تواند مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان بخش دفاعی-امنیتی نیروهای مسلح قرار گیرد، بنابراین نوع پژوهش، توسعه‌ای-کاربردی است. قلمرو تحقیق از نظر زمانی، از سال ۱۳۸۲ تا سال ۱۴۰۴ خورشیدی می‌باشد. از نظر مکانی، شامل جغرافیای جبهه مقاومت است. اطلاعات این تحقیق از دو روش «میدانی» و «بررسی اسناد و مدارک (کتابخانه‌ای علمی و تخصصی)» گردآوری شده است. در روش کتابخانه‌ای، ادبیات موضوع و اطلاعات نظری مورد نیاز با جست‌وجوی کتابخانه‌ای تخصصی، اینترنتی و بانک‌های اطلاعاتی به دست آمده است. در روش میدانی، پرسشنامه‌ای تنظیم شد که ۲۸ پرسش بسته آن از طریق طیف لیکرت در پنج سطح طبقه‌بندی گردید. در طراحی پرسشنامه با روش دلفی و با استفاده از نظر صاحب‌نظران، استادان، متخصصان و خبرگان، قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای جنگ ترکیبی، شناسایی و سپس پرسشنامه مقدماتی تهیه و دو مرحله بین خبرگان توزیع شد و پس از تعیین اعتبار و روایی آن، پرسشنامه نهایی تهیه گردیده است. برای تعیین روایی پرسشنامه از روش روایی محتوا و توزیع دو مرحله‌ای پرسشنامه بین صاحب‌نظران بهره‌برداری شده و برای تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است و یک نمونه اولیه شامل ۳۰ پرسشنامه بین استادان دانشگاه امام حسین(ع) و دانشگاه عالی دفاع ملی، پیش‌آزمون گردید و سپس با استفاده از داده‌های به دست آمده از این پرسشنامه‌ها و به کمک نرم‌افزار آماری SPSS میزان ضریب اعتماد با روش آلفای کرونباخ بزرگ‌تر از ۰/۸ به دست آمد، بنابراین پرسشنامه مورد استفاده از قابلیت اعتماد لازم برخوردار می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها به روش تحلیل خبرگی انجام شده است. صاحب‌نظران و نخبگان نظامی کشور در حوزه جنگ آینده و

متخصصان حوزه روابط بین‌الملل، امور اطلاعاتی و دفاعی راهبردی، تشکیل شده است. این گروه از میان مدیران و مسئولانی که نسبت به جنگ ترکیبی و جنگ آینده آگاه بوده و همچنین فرماندهان، استادان عضو هیئت علمی و مدیران متخصص در حوزه طرح‌ریزی که حداقل دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بوده و پنج سال در حوزه تخصصی خود کسب تجربه نموده باشند، به‌عنوان جامعه نمونه این تحقیق در نظر گرفته شده‌اند. با توجه به ویژگی‌ها و مشخصه‌های بیان‌شده، تعداد جامعه نمونه ۴۱ نفر می‌باشد و با ۱۷ نفر مصاحبه انجام شده است. جنگ ترکیبی، متغیر مستقل این تحقیق بوده که تعریف عملیاتی آن منطبق بر تعریفی است که در ادبیات تحقیق بیان شده است. متغیر وابسته این تحقیق نیز راهبرد است که تعریف عملیاتی آن عبارت است از راهی که منتهی به هدف می‌شود، مأموریت را محقق می‌سازد و به چشم‌انداز معنی می‌دهد.

۲. ادبیات و مبانی نظری تحقیق

۲-۱. تعریف مفاهیم تحقیق

(۱) جنگ آینده^۱: «جنگی شناخت‌محور و فناورپایه است که از طریق هم‌افزایی قابلیت‌های دفاعی-امنیتی و اشراف اطلاعاتی در صحنه‌های سیال جغرافیایی و شبکه‌ای به صورت ناهم‌تراز و ائتلافی انجام می‌شود. این جنگ، نوعی عملیات تأثیرمحور و غافل‌گیرکننده است که با مداخله مستقیم و غیرمستقیم قدرت‌های بزرگ و استفاده حداقلی از نیروی زمینی با به‌کارگیری گروه‌های فراملی و فروملی به‌منظور شکست راهبردی دشمن و نابودی زیرساخت‌های فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، نظامی و زیست‌محیطی اجرا می‌شود» (رشید و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۵).

(۲) **جنگ ترکیبی (هیبریدی)**^۱: جنگی با ترکیبی از ابزارهای متعارف، نامنظم و ناهمگون است. جنگ ترکیبی شامل استفاده از بازیگری دولتی یا غیردولتی از همه مولفه‌های سیاسی، اطلاعاتی، نظامی و اقتصادی با هدف ایجاد بی‌ثباتی در کشور هدف است. جنگ ترکیبی، جنگی است که نیروهای منظم و نامنظم قابل توجهی به طور همزمان تحت فرماندهی واحدی، رزم می‌کنند (Huber, 2014: 45). جنگ‌های هیبریدی شامل گستره‌ای از حالت‌های متفاوت جنگ از جمله توانایی‌های متداول، راهکنش‌های نامنظم، انجام خشونت بی‌رویه و اغتشاش‌های جنایی است که توسط دولت‌ها یا نهادهای غیردولتی هماهنگ می‌گردد (کلاتری، ۱۳۹۴: ۴۲).

(۳) **جنگ مقاومت**^۲: مقاومت از سلوک درونی در مبارزه با نفس آغاز می‌شود و به مرزهای جغرافیایی ختم می‌شود. مقاومت، منحصر در عمل مسلحانه نیست؛ مقاومت پیوستار کامل انواع جنگ از نرم به سخت است. جنگ مقاومت، جنگی است که در اثر ایستادگی و مقاومت کشورهای آزادیخواه در برابر کشورهای سلطه‌طلب بین دو قدرت ضعیف و قوی انجام می‌شود. جنگ مقاومت، الهام گرفته از دفاع مقدس ملت مسلمان ج.ا.ایران و نهضت‌های مقاومت در جنگ‌های ۳۳ روزه، ۲۲ روزه، ۸ روزه و ۵۱ روزه است (رشید و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰).

(۴) **جنگ دومینویی**^۳: جنگی است که به صورت رشته‌های به هم پیوسته اجرا می‌گردد. این رشته‌ها ممکن است مانند یک رشته زنجیر به هم پیوسته باشند و یا به صورت نامنظم به هم پیوسته باشند. در هر صورت اجرای یک حلقه منوط به اجرای حلقه پیشین است و موفقیت حلقه کنونی بستگی به تحقق حلقه آتی دارد؛

1. Hybrid War
2. Resistance
3. Domino

به عبارتی چنانچه حلقه‌ای اجرا نشود، جنگ از حالت دومینویی خارج می‌شود (کلانتري، ۱۳۹۵: ۱۲).

(۵) جنگ بی‌قاعده^۱: به‌عنوان نبردی خشونت‌آمیز بین بازیگران دولتی و غیردولتی با هدف کسب مشروعیت و تأثیرگذاری بر جمعیت‌های مرتبط (مردم) تعریف می‌شود. این نوع جنگ از شیوه‌های غیرمستقیم و ناهمگون سود می‌جوید؛ با وجود این، ممکن است انواع توانمندی‌های نظامی و قابلیت‌های دیگر را به‌منظور ایجاد فرسایش در توان، نفوذ و اراده دشمن به‌کار گیرد. در عملیات جنگ بی‌قاعده از براندازی، سرکوب، فرسایش نیروها و خستگی نیز برای تخریب و تضعیف نیرو و برتری دشمن و تضعیف تمایل وی به اعمال حاکمیت سیاسی بر افراد استفاده می‌کنند.

(۶) راهبرد^۲: تعیین هدف‌های بلندمدت سازمان و گزینش مجموعه اقدام‌ها و تخصیص منابع لازم برای دستیابی به این هدف‌هاست (Chandler, 1992: 7).

(۷) تدوین راهبرد: فرایند طراحی بلندمدت توزیع و به‌کارگیری منابع، مقدمات و ابزارهای ملی (قدرت ملی) برای تأمین اهداف دفاعی را تدوین راهبرد گویند (افشردی، ۱۳۹۳: ۱۴).

۲-۲. مبانی نظری

۲-۲-۱. ویژگی‌های جنگ آینده

ویژگی‌های عمومی و راهبردی جنگ آینده (خودی و دشمن) در سطح قدرت برتر، ضعیف و متوسط عبارتند از:

(۱) هم‌افزایی، درهم‌تنیدگی و تأثیرگذاری متقابل تهدیدهای نظامی با تهدیدهای امنیتی،

1. Irregular War
2. Strategy

- (۲) قدرت غافلگیری بالا (فریب، قدرت مخفی سازی، تهاجم دور از انتظار، استقرار دور)،
- (۳) اشراف اطلاعاتی با توجه به امکانات گسترده در فضا، هوا، زمین و دریا،
- (۴) عملیات پُرشدت و متمرکز در زمان کوتاه (گریز از فرسایشی شدن جنگ)،
- (۵) گستردگی عملیات از نظر جغرافیا و بُعد مکان (سطح، زیرسطح، فضا و هوا)،
- (۶) فرماندهی و واپایش برخط و فناوری محور بودن،
- (۷) تکیه بر عملیات مخصوص چند نیروی،
- (۸) گسترش و سیالیت صحنه جغرافیایی جنگ،
- (۹) تلفیق توانمندی‌ها (سخت- نرم و نیمه سخت)،
- (۱۰) حمله به توانمندی‌های راهبردی و مراکز ثقل دشمن،
- (۱۱) بهره‌گیری از عملیات روانی گسترده با استفاده از فنون فضای مجازی و رسانه‌ای،
- (۱۲) کاهش چرخه زمان اطلاعات و زمان اجرای عملیات،
- (۱۳) افزایش دقت هدف‌گیری و هوشمندشدن سلاح‌ها (کاهش هواپیماها و مهمات)،
- (۱۴) نزدیکی سطوح راهبردی، عملیاتی و راهکنشی جنگ،
- (۱۵) هم‌زمانی عملیات در سطوح راهبردی، عملیاتی و راهکنشی،
- (۱۶) عملیات نظامی تأثیرمحور با تمرکز بر نقاط ثقل و ستون فقرات کشور مقابل،
- (۱۷) دورایستایی جنگ آینده،
- (۱۸) ارزش‌محوری و آرمانی بودن (ایدئولوژی و هدف‌های بلندمدت)،
- (۱۹) مردم‌پایه بودن،
- (۲۰) دریایایه و هوایایه بودن (استفاده حداقلی از نیروی زمینی)،
- (۲۱) استفاده از گروه‌های تروریستی فراملی و فروملی در محیط قومی- مذهبی،
- (۲۲) خصوصی‌سازی و استفاده از توان شرکت‌های امنیتی،
- (۲۳) شناخت‌محور بودن (با استفاده از علوم شناختی)،
- (۲۴) ناهم‌تراز بودن،

(۲۵) نابرابر بودن،

(۲۶) قابلیت محور بودن،

(۲۷) بسیج توانمندی‌ها و مؤلفه‌های قدرت ملی،

(۲۸) متنوع شدن محیط تهدیدها و نوع عملیات (رشید و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۴).

۲-۲-۲. ویژگی‌های خاص جنگ آینده علیه ج.ا.ایران از بُعد نظامی

تجربه‌های جنگ‌های اخیر و تغییر ماهیت و شکل تهدیدها در ویژگی‌های جنگ آینده

تأثیر زیادی داشته است. برخی از این ویژگی‌ها به شرح زیر است:

(۱) دور ایستایی حملات هوایی و موشکی (گسترش صحنه جنگ در سطح و ارتفاع)،

(۲) کم شدن فاصله زمانی کشف هدف‌ها تا اقدام عملیاتی،

(۳) افزایش دقت هدف‌گیری و هوشمند شدن سلاح‌ها،

(۴) شبکه‌محور شدن جنگ، با قرار گرفتن اطلاعات، تسلیحات و فرماندهی و

وابایش در مجموعه‌ای منسجم، (تلفیق توانمندی‌ها) (شبکه‌محوری)،

(۵) قدرت غافلگیری بالا (قدرت مخفی‌سازی، فریب، استقرار نیروی خارج از

دسترس، تهاجم دور از انتظار هوایی در زمان، سمت، هدف‌ها و شیوه عملیات)،

(۶) اشراف اطلاعاتی و رصد دائمی صحنه جنگ در فضا، هوا، زمین و دریا،

(۷) عملیات پرشدت و متمرکز در زمان کوتاه (گریز از فرسایشی شدن جنگ)،

(۸) اتکای عملیات به فناوری‌های جدید و در بعضی موارد ناشناخته (فناوری محور)،

(۹) سرعت و قابلیت انعطاف بالا در جابه‌جایی صحنه عملیات (سیالیت صحنه)،

(۱۰) افزایش قدرت تخریبی و عمق نفوذ بمب‌ها و موشک‌ها در مواضع مستحکم،

(۱۱) گسترش عملیات از نظر بُعد عملیات و مکان (سطح، زیرسطح، فضا و هوا)،

(۱۲) ارتقای توانمندی اجرای عملیات در شرایط مختلف آب و هوایی (۲۴ ساعته)،

(۱۳) عملیات نظامی «تأثیر محور» با تمرکز بر نقاط ثقل و ستون فقرات کشور مقابل،

(۱۴) متنوع‌شدن محیط تهدیدها و نوع عملیات (محیط سایبری، محیط جنگ الکترونیک، محیط عملیات ویژه، فریب نظامی، محیط جنگ روانی و تبلیغی و ...)،
 (۱۵) عملیات سایبری وسیع، گسترده و متنوع به زیرساخت‌های فناوری و ارتباطات،
 (۱۶) فرماندهی و واپایش عرضی (به صورت تفویض اختیار)،
 (۱۷) همزمانی عملیات در سطوح راهکنشی (تاکتیکی)، عملیاتی و راهبردی،
 (۱۸) هم‌افزایی، در هم‌تنیدگی و تأثیرگذاری متقابل تهدیدهای نظامی با امنیتی،
 (۱۹) کاهش تلفات و خسارت‌ها با توجه به استفاده از فناوری‌های جدید (تجهیزات بدون سرنشین در هوا، دریا و زمین، استقرار دور از دست و پرهیز از عملیات پُر تلفات)،
 (۲۰) بهره‌گیری از عملیات روانی گسترده با استفاده از راهکنش‌ها و روش‌های پیچیده فضای مجازی و رسانه (محرابی، ۱۳۹۴: ۱۴).

۲-۲-۳. الزام‌ها و ویژگی‌های خاص جنگ آینده علیه ج.ا.ایران

- (۱) شکاف بین راهبردهای نظامی و سیاسی کشور، با بهره‌گیری دشمن از دیپلماسی پنهان و لابی گروه‌های فشار در داخل (شکاف راهبردی)،
- (۲) حداکثر بهره‌برداری از ظرفیت سازمان‌ها و حقوق بین‌الملل برای تأثیرگذاری و جلوگیری از احقاق حقوق و حقانیت ج.ا.ایران (مشروعیت‌سازی)،
- (۳) بی‌ثبات‌سازی داخلی به منظور تزلزل در اعتماد و انسجام ملت و حکومت،
- (۴) زمینه‌سازی برای آشوب‌های داخلی و امنیتی و تقویت گرایش‌های جدایی طلبانه،
- (۵) ایجاد بحران رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی و شایعه‌سازی برای برهم زدن انسجام داخلی،
- (۶) جلوگیری از بهره‌گیری ظرفیت‌های ژئوپلیتیک کشور و قدرت ملی در داخل و خارج به منظور مقاومت طولانی (تقلیل توان ژئوپلیتیک)،
- (۷) تشدید کشمکش‌های سیاسی و جناحی (بحران‌سازی)،
- (۸) زمینه‌سازی ایجاد ائتلاف علیه ج.ا.ایران و تقویت جبهه ضد ایرانی (منزوی‌سازی)،

(۹) بر هم زدن تعادل تصمیم‌گیری راهبردی برای ادامه جنگ در حوزه‌های سیاسی، نظامی، اقتصادی و ... (کاهش میل جنگیدن)،

(۱۰) تهاجم روانی و تبلیغی به نظام و رهبری و قدرت ملی (تضعیف ارکان نظام)،

(۱۱) تلاش برای ایجاد بی‌ثباتی و چالش‌های امنیتی در تهران با هدف از تعادل خارج نمودن گرانگه سیاسی و امنیتی کشور (ناامن‌سازی پایتخت)،

(۱۲) تهاجم سایبری به زیرساخت‌های اقتصادی، صنعتی، نظامی، خدماتی و ارتباطی،

(۱۳) اختلال و آشفتگی در نظام اقتصادی و مسیر خدمات و نیازهای ضروری مردم،

(۱۴) تضمین امنیتی رژیم صهیونیستی و کشورهای مشارکت‌کننده در حمله به ج.ا.ایران،

(۱۵) تضعیف و محدودسازی گروه‌های مقاومت به‌عنوان عمق راهبردی ج.ا.ایران،

(۱۶) اختلال در سازماندهی و بسیج نیروهای مردمی برای مقابله با تهدیدهای سخت،

(۱۷) پرهیز از عملیات‌های زمانبر، طولانی‌مدت و پرتلفات (کاهش زمان و تلفات)،

(۱۸) اطمینان بخشیدن به نتایج ضربه اول و آمادگی برای تداوم ضربه‌های دوم به بعد،

(۱۹) هدف قراردادن مراکز و شبکه زیرساختی و مراکز توزیع انرژی و خدمات عمومی،

(۲۰) نفوذ در ارکان نظام ج.ا.ایران و بدنه سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی آن و تشدید اقدام‌های جاسوسی و عملیات اطلاعاتی سایبری و الکترونیکی و ارزیابی همه‌جانبه اطلاعاتی بر ضد هدف‌های حساس، حیاتی و مراکز تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر در ج.ا.ایران،

(۲۱) واپایش صحنه جنگ و تأثیر آن بر افکار عمومی به‌صورت مداوم از صحنه راهکنش تا عالی‌ترین سطح تصمیم‌گیری صحنه جنگ (زهدی و کلاتری، ۱۳۹۵: ۳۰۲).

(۲۲) ایجاد اختلال در سامانه فرماندهی و واپایش (عدم وحدت فرماندهی)

۴-۲-۲. ویژگی‌های جنگ ترکیبی

(۱) حضور عناصر عمده نیروهای منظم و نامنظم دولتی و غیردولتی،

- (۲) فرماندهی چندوجهی^۱: افرادی که در مسائل مختلف دارای یک بینش و افق دید هستند، برای هدف‌هایی که مشخص می‌کنند، **اجماع‌سازی می‌کنند**،
- (۳) اقدام همزمان: اداره عملیات در فضای مختلف در یک دوره زمانی برای دستیابی به تأثیرهای لازم و سریع به جای عملیات در مراحل مختلف،
- (۴) چندبُعدی: سازمان رزم و طرح‌ریزی با به‌کارگیری منابع داخل و خارج میدان نبرد،
- (۵) عدم تقارن و مشارکت راهبردی (یارندی، ۱۳۹۴:۱۲).

۱-۴-۲. مصادیق تاریخی جنگ‌های ترکیبی

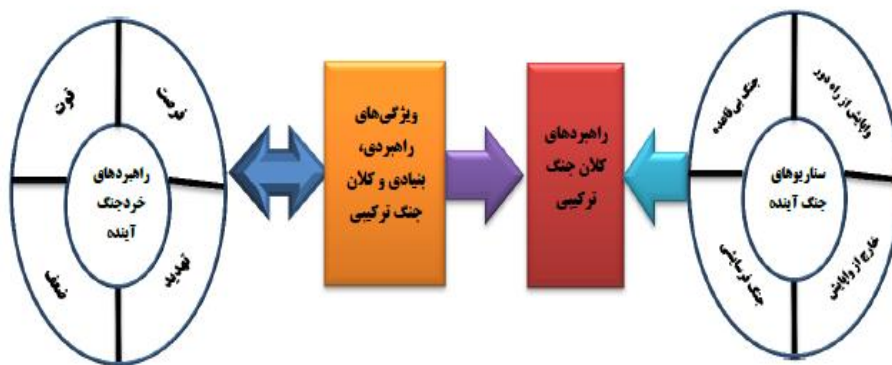
- (۱) ترکیب ارتش ویتنام شمالی با نیروهای نامنظم ویت‌کنگ در جنگ ویتنام،
- (۲) ترکیب ارتش منظم انگلستان با چریک‌های کشور اسپانیا در جنگ با ناپلئون،
- (۳) ترکیب نیروهای ارتش انگلستان با نیروهای نامنظم اعراب در جنگ با عثمانی،
- (۴) ترکیب نیروهای منظم، نامنظم دولتی، نامنظم غیربومی (سپاه بدر و پیشمرگان کُرد) در هشت سال دفاع مقدس،
- (۵) ترکیب جنگ نیابتی نامنظم، جنگ ناهمگون، جنگ بدون مرز، جنگ دورایستا، جنگ سیاسی در جنگ سوریه،
- (۶) ترکیب جنگ نیابتی نامنظم، جنگ دورایستا، جنگ سیاسی در جنگ لیبی (یارندی، ۱۳۹۴:۱۲).

۲-۴-۲. ابزار نظامی جنگ ترکیبی

- (۱) پهپادها، تروریست‌های حرفه‌ای و نیروهای ویژه،
- (۲) جنگ الکترونیک، جنگ رایاوردی (سایبری) و جنگ رسانه‌ای،
- (۳) موشک‌های بالستیک غیرهسته‌ای (تریدنت ۲) و موشک‌های کروز،
- (۴) جنگ در ابعاد مختلف به‌صورت ترکیبی (زمینی - هوا - دریا - فضا و فضای سایبر)،

(۵) جنگ فضاپایه، (تسلیحات ضد ماهواره، ماهواره‌های SAR و SIGINT، مخابرات ماهواره‌ای نظامی، ماهواره‌های جاسوسی و ماهواره‌های دفاع موشکی) (زهدی و کلانتری، ۱۳۹۵: ۱۵۰).

شکل شماره ۱. الگوی تحقیق

۳. تجزیه و تحلیل یافته‌ها

۴-۱. تجزیه و تحلیل جمعیت شناختی

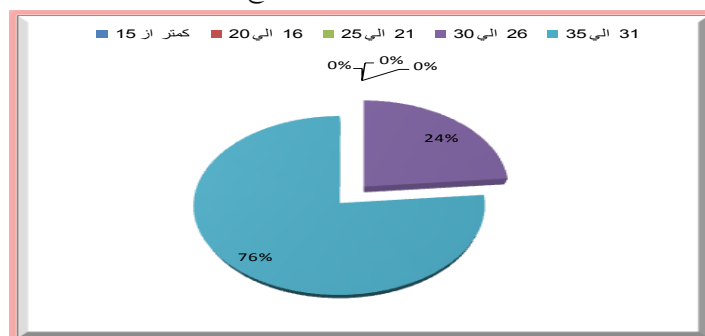
دو پرسش شناسایی (سنوات خدمت و میزان تحصیلات) برای جامعه نمونه در نظر گرفته شده است.

جدول زیر برای تعیین سنوات خدمتی پاسخ‌دهندگان در نظر گرفته شده است که نمودار فراوانی آن با توجه به پاسخ‌های دریافتی به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره ۱. سنوات خدمتی پاسخ‌دهندگان

سنوات خدمت	فراوانی	فراوانی درصدی
۲۶ الی ۳۰	۱۰	٪۲۴/۴۰
۳۱ الی ۳۵	۳۱	٪۷۵/۶۰
جمع	۴۱	٪۱۰۰

نمودار شماره ۱. سنوات خدمتی پاسخ‌دهندگان

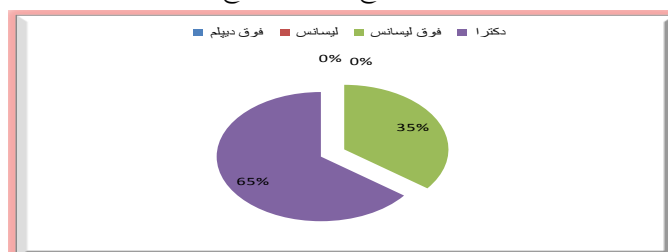
یافته‌های جدول و نمودار بالا بیانگر این است که ۲۴٪ درصد پاسخگویان دارای سنوات خدمتی زیر ۳۰ سال و ۷۶٪ درصد بالای ۳۰ سال خدمت داشته که نشانگر تجربه بالای پاسخ‌دهندگان در تخصص خود است و به جامعه آماری، اعتبار فوق‌العاده‌ای می‌دهد.

این جدول سطح تحصیلات پاسخ‌دهندگان در نظر گرفته شده است که نمودار فراوانی آن با توجه به پاسخ‌های دریافتی به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره ۲. سطح تحصیلات پاسخ‌دهندگان

سطح تحصیلات	فراوانی	فراوانی درصدی
فوق‌لیسانس	۱۴	۳۴/۱۵٪
دکتر	۲۷	۶۵/۸۵٪
جمع	۴۱	۱۰۰٪

نمودار شماره ۲. سطح تحصیلات پاسخ دهندگان

یافته‌های جدول و نمودار بالا بیانگر این است که ۳۵٪ درصد پاسخگویان دارای تحصیلات در حد فوق لیسانس و ۶۵٪ درصد نیز دارای تحصیلات دکتر می‌باشند؛ به عبارتی تمامی پاسخ دهندگان دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتر بوده و از تخصص و تجربه زیادی برخوردار می‌باشند که به جامعه آماری اعتبار بالایی می‌بخشد.

۲-۳. شناسایی (استخراج) عوامل محیطی داخلی و خارجی

به منظور شناسایی عوامل محیطی داخلی و خارجی در ابتدا بررسی‌های اکتشافی و بررسی اسناد و مدارک تاریخی و اسناد بالادستی انجام شده و پس از احصای عوامل اولیه در جلسه‌های تخصصی و نشست‌های خبرگی و طوفان مغزی این عوامل با تفکیک عوامل داخلی از خارجی به تأیید جامعه خبره رسید، سپس این عوامل در دو بخش داخلی و خارجی در قالب پرسشنامه برای کسب نظر جامعه آماری ارائه و با توجه به حجم جامعه آماری و عوامل توصیفی، عوامل چهارگانه محیط داخل و خارج و همچنین وضع موجود این عوامل مشخص گردید، پس از گردآوری پاسخ‌ها، نتایج و جمع‌بندی آنها به شرح زیر می‌باشد:

جدول شماره ۳. تعداد عوامل محیطی

عوامل محیطی	ضعف‌ها	قوت‌ها	فرصت‌ها	تهدیدات
تعداد	۸ مورد	۱۰ مورد	۵ مورد	۵ مورد

جدول شماره ۴. ضعف‌ها و قوت‌ها (عوامل داخلی)

ردیف	ضعف‌های خودی	قوت‌های خودی
۱	نابرابری در فناوری و تجهیزات	قدرت رهبری و وحدت فرماندهی موجود بین ارتش و سپاه
۲	سامانه‌های پشتیبانی سنتی و متمرکز خودی	چابک‌سازی یگان‌های صف و ستاد و استفاده از نیروهای متخصص و حرفه‌ای
۳	بمباران زیرساخت‌ها و تأسیسات حیاتی کشور	حمایت‌های مردمی و مردمی نمودن دفاع
۴	تحرک نامناسب	ضربه متقابل و قدرت بازدارندگی در مواجهه با تهدیدات
۵	نداشتن ارتباط مناسب و ایمن و مختل نمودن سامانه‌های فرماندهی و واپایش و راداری	قابلیت‌های نظامی ج.ا.ایران مانند قدرت موشکی
۶	ضعف در اجرای جنگ رایاوردی	تجربیات هشت سال دفاع مقدس
۷	سلسله‌مراتب فرماندهی طولی	اجرای جنگ‌های زمینی
۸	نابرابری در ناوگان هوایی	به‌کارگیری نیروهای نهضتی برای عملیات ویژه
۹	-	توان دریایی و حضور در دریا
۱۰	-	اشراف اطلاعاتی سازمان‌های اطلاعاتی

جدول شماره ۵. فرصت‌ها و تهدیدها (عوامل خارجی)

ردیف	فرصت‌ها	تهدیدها
۱	موقعیت ژئواستراتژیک ج.ا.ایران و بهره‌برداری از ژئوپلیتیک خلیج فارس	قدرت هوایی و موشک‌های رادارگریز و پهباد دشمن
۲	همگرایی با گروه‌های مسلمان منطقه	گروه‌های تروریستی و تکفیری
۳	نهادینه‌کردن فرهنگ مقاومت	وجود رژیم صهیونیستی
۴	در تیررس بودن پایگاه‌های نظامی دشمن در منطقه	اجرای جنگ نیابتی
۵	داشتن عمق راهبردی در منطقه	اجرای جنگ‌های قومی-مذهبی

۱-۲-۳. تجزیه و تحلیل عوامل محیط داخلی (ماتریس ارزیابی عوامل داخلی)

به منظور تجزیه و تحلیل محیط داخلی و بر اساس پرسشنامه‌های تنظیم شده که بین جامعه آماری توزیع و پاسخ‌های اخذ شده از آنها مقادیر به دست آمده برای عوامل محیط داخلی (ضعف‌ها و قوت‌ها)، در قالب یک جدول درج و میانگین وضع موجود که بیانگر ضریب اهمیت آن عامل است به همراه نمره موزون هر عامل که حاصل ضرب وزن در ضریب اهمیت است، محاسبه شد و برای هر یک از عوامل ضعف‌ها و قوت‌ها به صورت جداگانه محاسبه گردید و در نهایت، مجموع نمره موزون ضعف‌ها را از

مجموع نمره موزون قوت‌ها کم کرده، مقدار کمی برای محیط داخلی به دست می‌آید که نتایج آن به شرح زیر است:

جدول شماره ۶. ماتریس IFE (قوت‌ها)

نمره موزون	وزن	میانگین وضع موجود عامل	تعداد جواب‌ها					شماره عامل پرسشنامه‌ها	ردیف
			خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
			۵	۴	۳	۲	۱		
۲۱۸	۱/۱۸	۳/۹۴	۴	۸	۵	۰	۰	۱	۱
۲۳۱	۱/۱۸	۴/۱۷	۶	۸	۳	۰	۰	۲	۲
۲۶۱	۱/۱۸	۴/۷۰	۱۳	۳	۱	۰	۰	۳	۳
۲۱۵	۱/۱۸	۳/۸۸	۵	۵	۷	۰	۰	۴	۴
۲۲۵	۱/۱۸	۴/۰۵	۷	۵	۴	۱	۰	۵	۵
۲۰۸	۱/۱۸	۳/۷۶	۶	۲	۸	۱	۰	۶	۶
۱۹۸	۱/۱۸	۳/۵۸	۲	۸	۵	۲	۰	۷	۷
۲۴۱	۱/۱۸	۴/۳۵	۹	۵	۳	۰	۰	۸	۸
۲۰۵	۱/۱۸	۳/۷۰	۳	۷	۶	۱	۰	۹	۹
۲۳۸	۱/۱۸	۴/۲۹	۵	۱۲	۰	۰	۰	۱۰	۱۰
۲/۲۴	جمع کل نمرات موزون قوت‌ها								

جدول شماره ۷. ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (ضعف‌ها)

نمره موزون	وزن	میانگین وضع موجود عامل	تعداد جواب‌ها					شماره عامل پرسشنامه‌ها	ردیف
			خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم		
			۵	۴	۳	۲	۱		
۲۰۸	۱/۱۸	۳/۷۶	۴	۸	۲	۳	۰	۱۱	۱
۱۸۹	۱/۱۸	۳/۴۱	۱	۶	۹	۱	۰	۱۲	۲
۱۹۵	۱/۱۸	۳/۵۲	۲	۶	۸	۱	۰	۱۳	۳
۲۰۵	۱/۱۸	۳/۷۰	۲	۱۰	۴	۰	۱	۱۴	۴
۲۳۸	۱/۱۸	۴/۲۹	۸	۸	۳	۰	۱	۱۵	۵
۲۰۸	۱/۱۸	۳/۷۶	۴	۶	۶	۱	۰	۱۶	۶
۱۷۹	۱/۱۸	۳/۲۳	۱	۴	۱۰	۲	۰	۱۷	۷
۱۷۹	۱/۱۸	۳/۲۳	۱	۷	۴	۵	۰	۱۸	۸
۱/۶۰۱	جمع کل نمرات موزون ضعف‌ها								
۰/۶۳۹	تفاضل مجموع نمرات موزون ضعف‌ها از قوت‌ها								

۲-۳- تجزیه و تحلیل عوامل محیط خارجی (ماتریس ارزیابی عوامل خارجی)

بر اساس پرسشنامه‌هایی که بین جامعه آماری توزیع و پاسخ‌های اخذ شده از آنها، مقادیر به دست آمده برای عوامل محیطی خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها)، در قالب یک جدول درج و همچنین میانگین وضع موجود که بیانگر ضریب اهمیت آن عامل است به همراه نمره موزون هر عامل که حاصل ضرب وزن در ضریب اهمیت است محاسبه شده و برای هر یک از عوامل فرصت و تهدید به صورت جداگانه محاسبه و در نهایت، مجموع نمره موزون فرصت‌ها را از مجموع نمره موزون تهدیدها کم کرده، مقدار کمی برای محیط خارجی به دست می‌آید که نتایج آن به شرح زیر است:

جدول شماره ۸. ماتریس خارجی (فرصت)

ردیف	شماره عامل پرسشنامه	تعداد جواب‌ها					میانگین وضع موجود عامل	وزن	نمره موزون
		وضع موجود (اهمیت)							
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد			
		۱	۲	۳	۴	۵			
۱	۱۹	۰	۲	۷	۴	۴	۱/۱۰	۳/۵۸	
۲	۲۰	۰	۰	۲	۹	۶	۱/۱۰	۴/۲۳	
۳	۲۱	۰	۰	۰	۳	۱۴	۱/۱۰	۴/۸۲	
۴	۲۲	۰	۱	۷	۳	۶	۱/۱۰	۳/۸۲	
۵	۲۳	۰	۰	۶	۵	۶	۱/۱۰	۴	
								۲/۰۴۵	
جمع کل نمرات موزون فرصت‌ها									

جدول شماره ۹. ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (تهدید)

ردیف	شماره عامل پرسشنامه	تعداد جواب‌ها					میانگین وضع موجود عامل	وزن	نمره موزون
		وضع موجود (اهمیت)							
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد			
		۱	۲	۳	۴	۵			
۱	۲۴	۰	۱	۵	۱۱	۰	۱/۱۰	۳/۵۸	
۲	۲۵	۰	۲	۳	۱۱	۱	۱/۱۰	۳/۶۴	
۳	۲۶	۱	۳	۶	۷	۰	۱/۱۰	۳/۱۱	
۴	۲۷	۰	۲	۴	۱۱	۰	۱/۱۰	۳/۵۲	
۵	۲۸	۰	۱	۳	۸	۵	۱/۱۰	۴	
								۱/۷۸۸	
جمع کل نمرات موزون تهدیدها									
تفاضل مجموع نمرات موزون تهدیدها از فرصت‌ها									
۰/۲۵۷									

۳-۳. تعیین موقعیت راهبردی

برای تعیین موقعیت راهبردی بر روی محور مختصات و تحلیل شکاف، باید از جدول‌های ارزیابی عوامل داخلی نمره موزون ضعف‌ها را از نمره موزون قوت‌ها کسر نمود که عدد به دست آمده به نام A نام‌گذاری می‌شود:

نمره موزون ضعف‌ها - نمره موزون قوت‌ها = A

$$۰/۶۳۹ = ۱/۶۰۱ - ۲/۲۴$$

همچنین از جدول‌های ارزیابی عوامل خارجی نمره موزون تهدیدها را از نمره موزون فرصت‌ها کم نموده و به نام B نام‌گذاری می‌شود:

نمره موزون تهدیدها - نمره موزون فرصت‌ها = B

$$۰/۲۵۷ = ۱/۷۸۸ - ۲/۰۴۵$$

در محور مختصات، روی محور عمودی که در ریاضیات به آن محور Xها گفته می‌شود، عوامل محیطی داخلی (ضعف‌ها و قوت‌ها) و روی محور افقی که در ریاضیات به آن محور Yها گفته می‌شود، عوامل محیطی خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) قرار می‌گیرند.

پس از تعیین نتیجه نمرات موزون عوامل داخلی و خارجی و مشخص شدن امتیاز موزون نهایی آنها در ماتریس‌ها به منظور تعیین موقعیت (وضعیت و جایگاه کنونی) و رویکرد برای تدوین راهبردهای کلان، امتیازهای بالا را روی محورهای مختصات برابر شکل زیر مشخص نموده و نقطه به دست آمده از تقاطع این دو عدد به دست می‌آید.

این نقطه، وضعیت و موقعیت کنونی را در این حوزه نشان می‌دهد. این ناحیه که نقطه در آن قرار گرفته، تعیین‌کننده رویکرد کنونی است.

۱-۳-۳. وضع موجود

روی محور عمودی مقدار عوامل محیط داخلی که برابر $0/639$ است از مرکز محور به سمت قوت‌ها جدا می‌شود؛ چون مقدار به‌دست‌آمده مثبت است؛ بنابراین باید از مرکز به سمت بالا محور افقی که قوت‌ها را نشان می‌دهد، حرکت کرده و $0/639$ را علامت زده و همین کار را روی محور افقی برای عوامل محیط خارجی انجام داده و مقدار $0/257$ را علامت زده و چون عدد به‌دست‌آمده مثبت است؛ بنابراین به سمت راست محور یعنی فرصت‌ها مقدار $0/257$ جدا می‌شود. نقاط مشخص شده را با هم تلافی داده که نقطه وضعیت موجود به دست می‌آید. این نقطه در بخش تهاجمی محور قرار دارد؛ به عبارتی رویکرد کنونی، در حوزه تهدید و جنگ آینده است. این بخش به چهار قسمت تقسیم می‌گردد که شامل تهاجمی خفیف، تهاجمی معطوف به قوت، تهاجمی معطوف به فرصت و تهاجمی شدید می‌گردد. نقطه مشخص شده، وضع موجود روی محور در بخش تهاجمی خفیف قرار گرفته است. برای محاسبه فاصله و زاویه نقطه وضع موجود از محور افقی، باید خطی از نقطه مشخص شده وضع موجود به مبدأ مختصات رسم گردد. این خط، زاویه‌ای با محور افقی به وجود می‌آورد و مستطیل موجود را به دو مثلث قائم‌الزاویه تقسیم می‌نماید که این خط وتر این دو مثلث است. برای محاسبه میزان زاویه نقطه وضع موجود با محور افقی می‌توان از رابطه فیثاغورث در مثلث‌های قائم‌الزاویه استفاده نمود. اگر وتر با حرف L نمایش داده شود، برای محاسبه طول وتر در مثلث موجود که دو ضلع A و B آن وجود دارد، می‌توان به شرح زیر اقدام نمود:

$$L^2 = A^2 + B^2$$

$$L^2 = 0/47$$

$$L = 0/68$$

اگر زاویه بین وتر و محور افقی با حرف α (آلفا) نشان داده شود، بنابراین برای محاسبه زاویه آلفا از رابطه تانژانت (تانژانت زاویه موردنظر برابر است با ضلع مقابل زاویه تقسیم بر ضلع مجاور) در مثلث قائم‌الزاویه استفاده می‌شود و آن به شرح زیر به دست می‌آید:

$$\operatorname{tg}\alpha = B / A = 0/402 \operatorname{Arctg} (0/402) = 21/9^\circ$$

برابر جدول زوایا در مثلثات، عدد $0/402$ برابر تانژانت $21/9$ درجه است؛ بنابراین مقدار زاویه بین وتر و محور افقی برابر $21/9$ درجه است که در فرمول بالا نشان داده شده است.

۲-۳-۳. وضع مطلوب

مطلوب‌ترین وضعیت روی محور مختصات دارای بیشترین مقدار قوت و همچنین بیشترین مقدار فرصت است؛ به عبارتی در طیف اعدادی که در پرسشنامه‌ها بین ۱ الی ۵ درج شده، مقدار عددی ۵ را دارا می‌باشند، بنابراین نقطه مطلوب دارای مختصات ۵ و ۵ است که در ناحیه تهاجمی محور مختصات قرار گرفته و اگر خطی از این نقطه به مبدأ مختصات رسم شود، زاویه آن با محور عمودی برابر ۴۵ درجه است. برای محاسبه طول این خط که این بخش را به دو مثلث قائم‌الزاویه تقسیم نموده می‌توان از رابطه فیثاغورث در مثلث قائم‌الزاویه استفاده نموده که طبق محاسبه‌های زیر برابر با $\sqrt{50}$ می‌شود:

$$\begin{aligned} L^2 &= A^2 + B^2 \\ L^2 &= 5^2 + 5^2 = \sqrt{25+25}, L = \sqrt{50} \end{aligned}$$

بنابراین نقطه مطلوب که باید به سمت آن حرکت شود، دارای زاویه ۴۵ درجه و طول $\sqrt{50}$ نسبت به مرکز مختصات است. برای رسیدن به وضعیت مطلوب که نقطه موردنظر آن در ماتریس ارزیابی تعیین موقعیت و اقدام راهبردی مشخص گردیده است، باید زاویه و طول چرخش راهبردی را محاسبه نمود. با توجه به مشخص شدن موقعیت

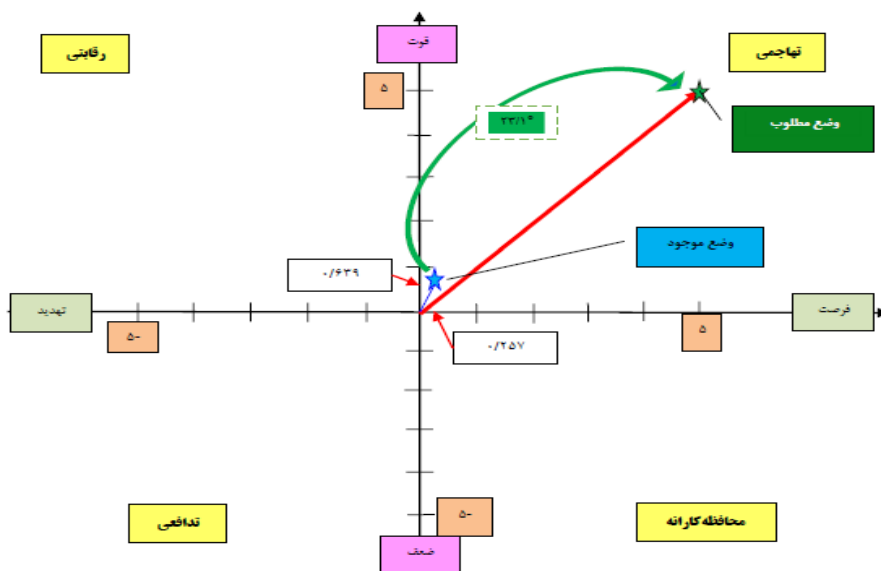
نقطه وضع موجود در ماتریس می‌توان این چرخش را با کسر کردن زاویه موجود از وضعیت مطلوب محاسبه نمود. زاویه نقطه وضع موجود تا محور عمودی برابر $۲۲/۳$ درجه و زاویه نقطه مطلوب تا محور عمودی برابر ۴۵ درجه است؛ بنابراین برای رسیدن از وضع موجود به وضع مطلوب باید چرخش $۲۳/۱$ درجه‌ای که تفاضل این دو عدد است، موافق عقربه‌های ساعت داشت:

$$۲۳/۱^{\circ} = ۴۵^{\circ} - ۲۱/۹^{\circ}$$

به‌منظور محاسبه پیمایش طولی از وضع موجود به وضعیت مطلوب نیز باید طول محاسبه‌شده وضعیت موجود از طول محاسبه‌شده وضع مطلوب کم کرد تا مقدار طولی که در طول چرخش باید طی شود نیز به دست آید؛ به عبارتی باید $\sqrt{۵۰}$ که طول وضعیت مطلوب از مرکز ماتریس است را منهای $۰/۶۸$ که طول نقطه وضع موجود از مرکز ماتریس است، کرده تا مقدار چرخش طولی به دست آید:

$$\sqrt{۵۰} - ۰/۶۸ = ۶/۳۹$$

نمودار شماره ۳. ماتریس ارزیابی، تعیین موقعیت و اقدام راهبردی

بنابراین در چرخش راهبردی و رسیدن به وضعیت مطلوب افزون بر چرخش ۲۲/۷ درجه‌ای باید از بُعد طولی نیز ۶/۳۹ واحد به سمت خارج از مرکز ماتریس تا رسیدن به نقطه مطلوب طی شود.

۳-۴. تخصیص منابع به عوامل چهارگانه محیط داخلی و خارجی

میزان تخصیص منابع موجود به منظور فراهم آوردن مقدمات و اقدام‌های لازم برای «ارتقا و به‌کارگیری قوت‌ها»، «رفع ضعف‌ها»، «ایجاد و به‌کارگیری فرصت‌ها» و «دفع تهدیدها» با توجه به نمرات موزون هر یک از عوامل محیطی به دست آمده از پرسشنامه‌ها و نظر خبرگان باید در تدوین راهبردها مورد ملاحظه قرار گیرد.

جدول شماره ۱۰. میزان تخصیص منابع به عوامل چهارگانه محیطی

درصد تخصیص منابع	به‌کارگیری قوت‌ها	رفع ضعف‌ها	به‌کارگیری فرصت‌ها	دفع تهدیدها
۳۰/۳۱۶	۱۷/۵۸	۳۲/۴۵	۱۹/۶۳۹	

۴. نتیجه‌گیری

۴-۱. جمع‌بندی

در پاسخ پرسش به اصلی تحقیق، ۷ ویژگی راهبردی و بنیادی و ۴ راهبرد کلان و ۴ سناریوی جنگ ترکیبی و یک سناریو جنگ آینده برای ج.ا.ایران به دست آمده است.

۴-۱-۱. در پاسخ به پرسش فرعی اول طبق جدول زیر ۴ راهبرد کلان و ۷ ویژگی

بنیادی و راهبردی برای جنگ ترکیبی شناخته شده است:

جدول شماره ۱۱. تعیین تأثیر راهبردهای کلان با ویژگی‌های راهبردی و بنیادی

رتبه	ویژگی‌های راهبردی، بنیادی و کلان						
	اقتدار نظامی بازدارنده و کوبنده	اقتدار اقتصادی مبتنی بر اقتصاد مقاومتی	مرجیت علمی - فناوری و نهضت نرم‌افزاری	فرماندهی و ایاب‌وایش مستقل و انسجام ملی	آمادگی دفاعی و بسیج مردمی (دفاع مردم‌پایه)	اسلام‌محوری و تفکر بسیجی و ولایت‌مداری	اشراف بر تهدیدها و جلوگیری از غافلگیری
۱	*	*	*	*	*	*	چابک‌سازی و اجرای عملیات ویژه و متکی بودن به قدرت درون‌زای داخلی با استفاده از اشراف اطلاعاتی و موقعیت ژئواستراتژیک ج.ا.ایران برای مقابله با جنگ نیابتی و سایبری و برقراری ارتباط و تحرک مناسب
۲	*	*	*	*	*	*	اجرای رزمایش‌های مردم‌پایه با استفاده از تجربیات هشت سال دفاع مقدس و به‌کارگیری نیروهای نهضتی و توان دریایی راهبردی به‌منظور مقابله با گروه‌های تکفیری و انهدام پایگاه‌های موشکی و سکوها دریاچه‌های دشمن
۳	*	*	*	*	*	*	اجرای راهبرد دست‌بلند و به‌کارگیری قابلیت‌های نظامی با استفاده از قدرت موشکی و توان بازدارندگی به‌منظور مقابله با موشک‌های رادار گریز و پهپاد دشمن
۴	*	*	*	*	*	*	نهادینه‌کردن فرهنگ مقاومت و انهدام منافع دشمن در منطقه با استفاده از ژئوپلیتیک خلیج‌فارس به‌منظور جبران نابرابری در فناوری و خنثی نمودن تهدیدهای دریاپایه و هواپایه دشمن

ویژگی‌های راهبردی، کلان و بنیادی جنگ آینده بر اساس نظر خبرگان، پس از تلفیق و ترکیب تمام ویژگی‌های جنگ ترکیبی به‌دست آمده است.

۲-۱-۴. در پاسخ به پرسش دوم تحقیق، مطلوبیت‌ها و اولویت‌های راهبردهای کلان جنگ ترکیبی طبق جداول زیر می‌باشد:

جدول شماره ۱۲. ماتریس ارزیابی راهبردها نسبت به عوامل محیطی

وزن عوامل محیطی	رفع ضعفها	ارتقای قوتها	به کارگیری فرصت‌ها	دفع تهدیدها
۰/۱۷۵۸	۰/۳۰۳۱	۰/۳۲۴۵	۰/۱۹۶۳	
راهبرد ۱	۴/۳۹	۴/۵۴	۴/۶۴	۴/۵۲
راهبرد ۲	۳/۷۲	۴/۶۸	۴/۶۶	۴/۵۲
راهبرد ۳	۴/۱۲	۴/۶۶	۴/۵۶	۴/۳۲
راهبرد ۴	۴/۴	۴/۷	۴/۹۲	۴/۲۶

با توجه به اینکه امکان اجرای تمامی راهبردها به‌ویژه در مرحله اول برنامه امکان‌پذیر نیست و از طرفی، محدودیت‌های مختلفی که در تأمین منابع اعم از زمان، بودجه، نیروی انسانی، تجهیزات، امکانات و ... وجود دارد، بنابراین لازم است تا راهبردها اولویت‌بندی شده و راهبردهای دارای اولویت بالاتر، در رأس برنامه‌های اجرایی قرار گیرد، بنابراین با استفاده از فن تعیین رجحان ترتیبی به‌وسیله شباهت به جواب ایده‌آل که به روش TOPSIS معروف است، نسبت به تعیین مطلوبیت راهبردهای کلان اقدام گردید و سپس بر اساس مقادیر مطلوبیت‌ها، به ترتیب نزولی، راهبردهای یادشده اولویت‌بندی گردیدند. روش یادشده به‌دلیل مزایایی که دارد معیارهای راهکارهای موجود را با به حداقل رساندن فاصله به جواب ایده‌آل و با به حداکثر رساندن فاصله به جواب نایده‌آل (ایده‌آل منفی) تعیین مطلوبیت می‌نماید و سپس بر اساس بالاترین مطلوبیت، راهکارها، اولویت‌بندی می‌گردد. ماتریس مربوط به ارزیابی راهبردها که به‌عنوان ماتریس ورودی برای نرم‌افزار TOPSIS است به وسیله فرایندی شش مرحله‌ای شامل تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری، نرمال‌سازی، ماتریس تصمیم به هنجار وزنی، تعیین جواب‌های ایده‌آل و نایده‌آل، محاسبه اندازه فاصله معیار و محاسبه رجحان ترتیبی راهبردها (مطلوبیت)، محاسبه و خروجی آن به‌عنوان مطلوبیت‌های راهبردها اعلام گردید مقادیر مطلوبیت‌های محاسبه‌شده برای هر راهبرد به شرح زیر است:

جدول شماره ۱۳. میزان مطلوبیت راهبردها

شماره راهبرد	راهبرد ۱	راهبرد ۲	راهبرد ۳	راهبرد ۴
میزان مطلوبیت	۰/۲۹۶	۰/۳۳۰	۰/۰۸۷	۰/۷۶۶

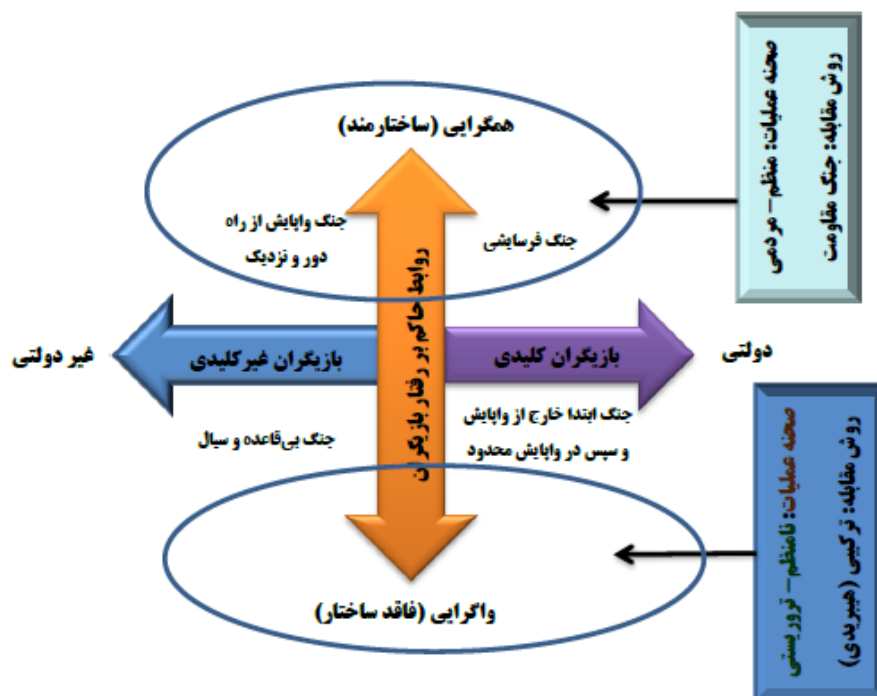
با توجه به مقادیر به دست آمده، راهبردی که دارای بالاترین مقدار مطلوبیت است، دارای بالاترین اولویت برای اجرا خواهد بود. بر این اساس بالاترین مطلوبیت و به ترتیب نزولی از مطلوبیت بیشتر به مطلوبیت کمتر، راهبردها اولویت بندی شده و از اولویت اول تا اولویت ششم تعیین گردیدند؛ بنابراین اولویت بندی راهبردها بر مبنای مقادیر مطلوبیت آنها، به شرح جدول زیر مشخص گردید:

جدول شماره ۱۴. اولویت راهبردها بر اساس مقادیر مطلوبیت راهبردهای تهدیدها

شماره اولویت	اولویت اول	اولویت دوم	اولویت سوم	اولویت چهارم
شماره راهبرد	راهبرد ۴	راهبرد ۲	راهبرد ۱	راهبرد ۳
مقادیر مطلوبیت	۰/۷۶۶	۰/۳۳۰	۰/۲۹۶	۰/۰۸۷

۳-۱-۴. در پاسخ به پرسش سوم تحقیق، بر اساس مصاحبه انجام شده با خبرگان و صاحب نظران، چهار سناریو برای جنگ ترکیبی طبق شکل زیر وجود دارد:

شکل شماره ۲. سناریوهای محتمل جنگ ترکیبی آینده

(۱) سناریو اول: جنگ فرسایشی: در این سناریو، نیروهای ائتلاف با استفاده از صف‌بندی و بلوک‌بندی و به‌کارگیری نیروهای دولتی، علیه کشوری که دارای ساختار و همگرایی حکومت است، جنگی را مانند جنگ ائتلاف و آمریکا علیه صدام آغاز می‌کنند و در نهایت، همگرایی کشور هدف را از بین برده و دولت حاکم را سرنگون می‌نمایند.

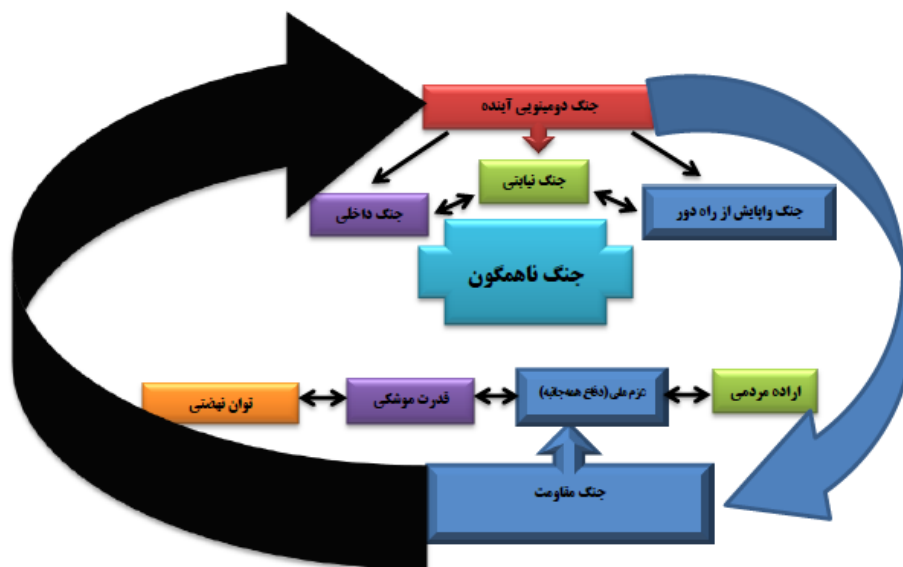
(۲) سناریو دوم: جنگ ابتدا خارج از واپایش و سپس در واپایش محدود: در این سناریو از یک‌طرف به علت هرج‌ومرج و آشوب داخلی، امنیت داخلی شکننده بوده و به علت ایجاد واگرایی، واپایش از دولت خارج است و از طرفی نیروهای دولتی کشوری دیگر از فرصت پیش‌آمده برای اجرای جنگ علیه کشور هدف استفاده می‌کنند، مانند جنگ عربستان سعودی علیه یمن و یا جنگ علیه لیبی.

(۳) سناریو سوم جنگ بی‌قاعده: در این سناریو به دلیل هرج و مرج و آشوب داخلی، امنیت داخلی شکننده بوده و به علت ایجاد واگرایی، واپایش از دولت خارج است، نیروهای غیردولتی از فرصت پیش آمده برای اجرای جنگ استفاده می‌کنند، مانند جنگ گروه‌های تروریستی علیه سوریه.

(۴) سناریو چهارم جنگ واپایش از راه دور و نزدیک: در این سناریو پس از یک مرحله گذار از ناامنی، همگرایی و ساختاری منظم در یک کشور ایجاد شده است، اما نیروهای غیردولتی از خلأ قدرت ایجاد شده در یک مقطع زمانی خاص که باعث شکنندگی امنیت شده، استفاده نموده و با حمایت همه‌جانبه سایر کشورها اقدام به جنگ داخلی علیه کشور خود می‌کنند، مانند جنگ داعش علیه دولت عراق.

با توجه به مطالب بالا، جنگ احتمالی آینده علیه ج.ا.ایران ترکیبی از سناریوهای بالا است که الگوی آن، جنگ دومینویی می‌باشد. روش مقابله با آن، جنگ مقاومت است؛ بنابراین الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران طبق شکل زیر می‌باشد:

شکل شماره ۳. الگوی جنگ آینده علیه ج.ا.ایران و روش مقابله با آن

۵.۲. پیشنهادها

- (۱) جلوگیری از ایجاد اختلاف‌های قومی - مذهبی با تأکید بر اجرای وحدت برای مقابله جنگ‌های قومی - مذهبی در منطقه،
- (۲) سازماندهی و تشکیل یگان‌های سایبری جهت برقراری ارتباط ایمن و پایدار و اشراف بر فضای مجازی به منظور مقابله با توان فناورپایه دشمن،
- (۳) به علت رشد گروه‌های تروریستی - تکفیری، تشکیل یگان‌های چالاک و چابک ضدتروریسم و مراکز آموزش مبارزه با تروریسم در ساختار نیروهای مسلح و همچنین سازماندهی اداره مبارزه با تروریسم در معاونت اطلاعات آجا و سپاه، ضروری و مهم می‌باشد. در این راستا می‌توان با استفاده از وابسته‌های نظامی از تجربه سایر ارتش‌ها مانند ارتش پاکستان استفاده نمود که دارای چنین ساختاری می‌باشد.
- (۴) اجرای جنگ دورایستا و استفاده از تکفیری‌ها به عنوان نیروی زمینی یکی از راهبردهای آمریکا در جنگ علیه ج.ا.ایران می‌باشد. تروریست‌های تکفیری دارای تجربه خوبی در جنگ شهری می‌باشند، بنابراین با بهره‌گیری از توان مناسب نیروهای زمینی، نبرد زمینی با تکفیری‌ها در آن سوی مرزهای خودی طرح‌ریزی و اجرا گردد.
- (۵) چنانچه آمریکا از نیروی زمینی خود استفاده نماید، به علت وحشت سربازان آمریکایی از جنگ شهری باید نبرد زمینی با آمریکایی‌ها به صورت جنگ شهری اجرا گردد، در صورت ترکیب تکفیری‌ها با نیروی زمینی آمریکا برای تهاجم علیه ج.ا.ایران، بهترین شیوه مبارزه با آن، اجرای جنگ ترکیبی با همکاری گروه‌های جهادی همگرا با ج.ا.ایران می‌باشد.
- (۶) بر اجرای جنگ‌های ایده‌محور و جنگ مقاومت و استفاده از قدرت درونزای داخلی با به‌کارگیری منابع بومی و محلی و ظرفیت‌های بخش خصوصی و ترکیب آن با قدرت نظامی نیروهای مسلح برای مقابله جنگ دومینویی دشمن تأکید شود.

- (۷) جنگ‌های شناخت‌محور و آرمان‌طلبانه و استفاده از توان جنگی گروه‌های همگرا با ج.ا.ایران (سوریه، حزب‌ا...، عراق، یمن، حماس و ...) و علائق ژئوپلیتیکی موجود در منطقه برای غافلگیر نمودن دشمن و مقابله با جنگ‌های نیابتی پیگیری شود.
- (۸) رزمایش‌های مردم‌پایه و ترکیبی و توسعه عمق راهبردی ج.ا.ایران با تأکید بر اجرای جنگ مقاومت و جنگ نهضتی برای جلوگیری از غافلگیر شدن خودی در برابر جنگ تمام‌عیار دشمن اجرا شود.
- (۹) دقت و بُرد سامانه‌های موشکی زیرزمینی و سیار برای مقابله با تهدیدهای دریایی و هوایی و جنگ دورایستای دشمن و تأکید بر اجرای عملیات موشک‌پایه، افزایش یابد.
- (۱۰) تجربه جنگ‌های اخیر بیانگر این است که راهبرد آمریکا در جنگ‌های آینده، جنگ نیابتی با رویکرد تأثیرمحوری می‌باشد، از طرفی راهبرد گروه‌های تکفیری- تروریستی اجرای جنگ مستقیم با رویکرد تخریب‌محوری است، بنابراین پیشنهاد می‌گردد نیروهای مسلح ج.ا.ایران برای مقابله با آمریکا راهبرد اجرای جنگ‌های ترکیبی با رویکرد شناخت‌محوری را اتخاذ نمایند و برای مقابله با گروه‌های تکفیری- تروریستی، راهبرد عملیات قاطع و سریع را از طریق اجرای جنگ‌های نهضتی اجرا نمایند.
- (۱۱) تجربه جنگ سوریه و عراق بیانگر آن است که برای انهدام تکفیری‌های داعش، کارایی هوانیروز به مراتب بیشتر از نیروی هوایی است؛ از این رو پیشنهاد می‌گردد ضمن تقویت ناوگان هوانیروز، تهاجم هوایی با بالگرد جایگزین تهاجم هوایی با جنگنده شود.
- (۱۲) به منظور پاسخگویی سریع به تهدیدها، سامانه فرماندهی و واپایش از طولی به عرضی تبدیل گردد.

فهرست منابع

۱. منابع فارسی

۱. قرآن کریم
۲. امام خامنه‌ای، (مدظله‌العالی)، سیدعلی، مجموعه بیانات، قابل دسترسی در وبگاه www.Khamenei.ir
۳. افشردی، محمدحسین (۱۳۹۳)، *جزوه درسی طرح‌ریزی راهبردی نظامی در صحنه جنگ و عملیات*، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.
۴. رشید، غلامعلی و همکاران (۱۳۹۳)، «واکاوی الگوهای حاکم بر جنگ آینده و مقایسه آن با جنگ هشت ساله و جنگ‌های اخیر»، *فصلنامه راهبرد دفاعی*، شماره ۴۸.
۵. زهدی، یعقوب و کلانتری، فتح‌ا... (۱۳۹۵)، *جزوه واکاوی پارادایم‌های جنگ آینده*، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
۶. کلانتری، فتح‌ا... (۱۳۹۴)، «واکاوی راهبرد نظامی آمریکا در جنگ‌های حال و آینده»، *فصلنامه راهبرد دفاعی*، سال سیزدهم، شماره ۵۱.
۷. کلانتری، فتح‌ا... (۱۳۹۵)، *جلسه خبرگی جنگ آینده*، تهران، مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
۸. محرابی، غلامرضا (۱۳۹۴)، *جزوه جنگ آینده*، تهران، معاونت اطلاعات و امنیت ستاد کل نیروهای مسلح.
۹. یارندی، محسن (۱۳۹۴)، *جنگ ترکیبی (هیبریدی)، نمای راهبردی* (نشریه مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی)، شماره ۱۰.

۲. منابع انگلیسی

1. Chandler, Alfred (1992), *Strategy and Structure*, Cambridge, MIT Press.
2. Huber, Tomas (2014), *The Report of United States Army Special Operations Command*, New York, Department of Defence U.S.A.